

Motion till riksdagen 2005/06: MJ59

av Marie Wahlgren m.fl. (fp)
med anledning av framst. 2005/06: RRS25

Riksrevisionens styrelses framställning angående den statliga kemikalietillsynen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över hur andra delar av Kemikalieinspektionens arbetsuppgifter inkräktar på inspektionsverksamheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta de åtgärder som krävs för att försäkra sig om att tillsynen av kemiska produkter har en omfattning och inriktning som svarar mot dagens risksituation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att precisera vilka krav som ställs på Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna avseende tillsynsvägledning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över systemet för kemikalieavgifter.

Motivering

Riksrevisionen har granskat regeringens, Kemikalieinspektionens och länsstyrelsernas insatser när det gäller kemikalietillsyn. Deras samlade bedömning är att tillsynen är otillräcklig vad gäller både omfattning och innehåll. Mycket av kemikaliepolitiken bygger på en fungerande kemikalietillsyn. Rätt hanterade är kemikalier viktiga för ett fungerande samhälle. Fel hanterade utgör de ibland en fara både för människor och för miljön. Kemikalietillsynen är en av grundpelarna i en fungerande hantering av kemikalier.

Det finns all anledning att tro att utmaningarna när det gäller kemikalier och kemikalietillsynen kommer att öka i framtiden. Dels är miljö kvalitetsmålet *Giffrifri miljö* ett av de mål som verkar vara svårast att nå. Dels kommer förhoppningsvis EU:s nya kemikaliepolitik (Reach) ställa ökade krav. I och med Reach bör också kunskapen hos myndigheter öka kring riskerna vad

Fel! Okänt namn på

gäller kemiska ämnen, vilket kan leda till nya krav på användare och tillverkare. För att t.ex. användare skall kunna ta sitt ansvar när det gäller kemikaliehanteringen krävs att de får tillräcklig och relevant information från tillverkare, vilket behöver följas upp av myndigheternas tillsynsverksamhet.

Det är en bekymmersam bild som träder fram vid Riksrevisionens granskning. Svenska företag lägger vid en europeisk jämförelse lite resurser på miljöarbete. Hälften av de företag som granskas av Kemikalieinspektionen har anmärkningar. Bland annat saknar många företag s.k. säkerhetsdatablad på sina produkter. Säkerhetsdatablad är en viktig del av informationen till användare. Riksrevisionen kommenterar att denna brist kan vara ett av skälen till att det årligen anmäls 2 000–3 000 arbetsskador relaterade till kemiska produkter.

Riksrevisionen anser att Kemikalieinspektionens tillsynsarbete är effektivt men inte tillräckligt. Man beräknar att mer än hälften av företagen som anmäls till Kemikalieinspektionen inte kommer att inspekteras inom en femårsperiod. Dessutom lägger man fram kritik vad avser tillsynsvägledning. Folkpartiet anser att det är allvarligt att tillsynen inte är mer omfattande. Än mer bekymmersamt blir det när Riksrevisionen pekar på att kemikalieavgifterna används till annat än tillsyn. Avgifterna gav 2004 en inkomst på 64 miljoner, men kostnaden för tillsynen låg på 12 miljoner. Detta undergräver acceptansen för tillsynsavgifter. Det är väsentligt att tillsynsavgifter tydligt och direkt relaterar till tillsynsverksamheten.

Riksrevisionen pekar till sist på den otydliga ansvarsfördelningen mellan Kemikalieinspektionen och kommunerna. Detta är tyvärr en ofta återkommande kritik när det gäller all tillsynsverksamhet i Sverige, inte bara kemikalietillsynen. Folkpartiet liberalerna anser att tillsynsverksamheten är en av Kemikalieinspektionens viktigaste uppgifter. Det är därför viktigt att följa Riksrevisionens rekommendationer till åtgärder för att förbättra verksamheten. Det finns också skäl att se över hur andra delar av verkets arbetsuppgifter inkräktar på inspektionsverksamheten och att finna vägar för att avgränsa och kanske begränsa vissa av dessa uppgifter. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksrevisionen föreslog i sin rapport *Mer kemikalier och bristande kontroll – tillsynen av tillverkare och importörer av kemiska produkter* (RiR 2006:4) att regeringen bör vidta följande åtgärder:

- Försäkra sig om att tillsynen av kemiska produkter har en omfattning och inriktning som svarar mot dagens risksituation och de mål som uttryckts i miljö kvalitetsmålet *Giffri miljö*. Enligt miljöbalken skall tillsynen ske i nödvändig utsträckning för att kontrollera och se till att företagen följer lagen och rättar till brister. Nuvarande tillsyn har sett till att de företag som inspekteras rättar till sina brister, men sannolikheten att bli föremål för tillsyn är låg, och många företag blir aldrig föremål för tillsyn. En så stor andel av företagen uppvisar brister att nuvarande tillsyn inte kan sägas leva upp till de krav som lagstiftningen och miljö kvalitetsmålet ställer.
- Precisera vilka krav som ställs på Kemikalieinspektionen och länsstyrelserna avseende tillsynsvägledning, särskilt uppföljning och utvärdering av den operativa tillsynen. Tillsynsvägledning bedrivs i för liten omfattning.

Fel! Okänt namn på

Viktig uppföljning saknas, bl.a. om hur många inspektioner kommunerna utför. Samlad utvärdering av tillsynen saknas helt. Det gör det svårare att bedöma behovet av tillsyn eller andra insatser. En återkoppling av tillsynens resultat bör ligga till grund för bedömningen av tillsynsbehovet.

- Se över systemet för kemikalieavgifter. I praktiken används en betydande del av kemikalieavgifterna för andra ändamål än tillsyn. I enlighet med avgiftsförordningen skall företagens inbetalda kemikalieavgifter användas för Kemikalieinspektionens tillsyn.

Folkpartiet liberalerna instämmer i dessa krav och anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att man skall genomföra dessa åtgärder.

Stockholm den 8 maj 2006

Marie Wahlgren (fp)

Lennart Fremling (fp)

Anita Brodén (fp)

Lars Tysklind (fp)

Sverker Thorén (fp)

Heli Berg (fp)